

Bei har sikkert oprindelig været en privat Bei, senere blev den offentlig Bei og omfjød blev den en Gade, der nu ligefrem eies af Kommunen. Der blev, efter hvad der er oplyst, ikke givet nogen Erstatning til Grundeierne, da dette sidste fandt Sted, og endnu indtil 1859 maatte Grundeierne, som det ogsaa er Tilfælde paa saamange andre Steder, selv besejle Brolægningmaterialet, naar Gaden skulde brolægges. Nu eier Byen naturligvis haade Gaden og Aaen, men Bolværket, som oprindelig har været et Bolværk mellem Daverne og Aaen, er det bleven paalagt disse private Grundeiere at holde vedlige. Nu er Spørgsmaalet, saaledes som jeg strax skal komme til, ifølge et ældre Reskript, hvilke disse Grundeiere maa siges at være i Diebliffet. Der findes nemlig et gammelt Reskript, som er afgjørende i dette Tilfælde, en Anordning af 20de April 1737, i hvis § 4 der staar: „Enhver i Byen, der eier eller possiderer nogen Gaarde, Baaninger, Grunde eller Eiendomme, der stode til Havnen eller Aastrømmen, skal selv forsvaerlig vedligeholde Bolværket paa den Side, saavidt deres Grund strækker sig“ osv. — „Der stoder til Havnen eller Aastrømmen“ staar der. Jeg skal nu gjøre den Bemærkning, at denne Aastrøm oprindelig har udgjort en Del af Havnen — i sin fulde Udstrækning ere Aaen og Havnen tilfammen henimod 2000 Aen — og Forudsætningen for, at disse Grundeiere skulde vedligeholde Bolværket, var, at de dreve Næring ved Skibsfart, Præmning eller Fiskei og tillige oppebare Afgift af de Baade, der lagde til ved Bolværket; dette støttedes paa, at Havnekassen ikke selv var i Stand til at vedligeholde Bolværket. Denne Forudsætning brister nu aldeles og i den senere Tid mer end nogen- sinde. For en Menneftaalder siden blev der anlagt en Bro ikke langt fra og Best for Havnen, saaledes at en meget stor Del, ja omtrent Halvdelen af Aastrømmen er aldeles affkaaren fra Havnen, og der blev heller ikke den Gang givet de vedkommende Grundeiere nogen Erstatning. Reskriptet maa derfor, saaledes som det lyder, i dette Diebliff ansees for at være meget ubilligt under de nuværende Forhold, og det er meget tryk- kende for de ofte fattige saakaldte Bolværkseiere. Jeg bruger Udtrykket „saakaldte Bolværkseiere“, thi selv ville de nødig indrømme, at de virkelig eie Bolværket. I nogle Domme — der har nemlig været ført Proces om denne Sag — har man paaberaabt sig et Andragende, der var indgivet om, at denne Vedligeholdelsespligt maatte paa- lægges Havneraadet; de have deri underkrevet sig Bolværkseiere, og dette vil man nu støtte sig paa. Det er ikke alene en meget trykkelige Byrde, men den er meget ulige fordelt. Et saadant Hus kan stikke Eier flere Gange, uden at der bliver Tale om at udrede Noget, og derfor falder Byrden saameget stærkere, naar det gjælder om at udrede den. Jeg har søgt Oplysninger om, hvor længe

et saadant Bolværk kan staa, og hvor langt et Mellemrum der kan være mellem de Gange, da det skal istandsættes. Det er meget forskjelligt, efter som det er mere eller mindre ubfat for Solens Paavirkning, enten det ligger ved Nord- eller Syd- siden. Tidsgrænsen er mellem 20 og 100 Aar, og en Aen Bolværk beregnes at koste 5 Rd., saa at det lidt paa een Gang er vel 100 Rd., som kan blive paalagt disse fattige Grundeiere. Der er andre Steder, f. Ex. i Aalborg, hvor der findes Bolværker, som ere af Kampesten. Et saadant Bolværk staar i meget længere Tid, men paa den anden Side koster det saa meget Mere, naar det en Gang skal istandsættes. Det er — vil man sige — en Servitut, som paahviler Eiendommen, og derfor er gaaet med ind i Eiendommens Værdi, og dette er forsaavidt ganske sandt; men jeg tror temmelig vist, at der er mange af disse Grundeiere, som ikke ere fuldstændig paa det Aene med dette Forhold. Jeg har haat Leilighed til at se Utskrift af to Kjøbekontrakter; i den ene staar det meget rigtig anført, at det paa laa vedkommende Eier at vedligeholde Bolværket, men i den anden staar kun Byrden i Almindelighed omtalt, uden at dette var særlig fremhævet. Jeg skal nævne nogle andre Reskripter for andre Kjøbstæder. Saaledes har jeg fundet et for Aalborg fra 1661, et for Aarhus af 1738, for Kjøbenhavn af 1744, 66 og 68, for Sølsingør af 1767, for Fredericia af 1769 og 1801, og der vil vistnok kunne findes flere. Jeg har i min Forespørgsel henvist til en Plakat af 21de November 1828. Den bestemmer ikke ligefrem, hvem det paaligger at vedligeholde selve Bolværket, men den bestemmer det Offentliges Fremgangsmaade, nemlig Udpantning mod de Bolværkseiere, som ikke ville vedligeholde deres Bolværker. Jeg tror imid- lertid at lignende Reskripter gjælde for mange andre Kjøbstæder — og maatte ogsaa Folk udenfor Kjøbstæderne — end dem, jeg har nævnt, og dette støtter jeg nærmest paa, at der findes et Havne- reglement af 1ste Juli 1848, som gjælder for 41 Kjøbstæder, og i dette Reglement nævnes denne Plakat af 1828. Spilke af disse Kjøbstæder der endnu er i dette Tilfælde, og i hvilke der søles et lignende Tryk, har jeg imidlertid ikke nogen Mening om. Fra Aalborg har jeg faaet at vide, at der skal Trykkes ikke søles videre, idet nemlig Kommunen ikke følger Plakaten af 1828 ligeover for fattige Grundeiere, den udpanter dem ikke, men naar deres Tur kommer til at vedligeholde et Bolværk, lægger Kommunen ud for dem, og de betale da ved aarlige styre eller mindre Afdrag til Kæmnerkassen. Saaledes er eller har Forholdet ikke været i Horsens i den senere Tid, man er der gaaet mere strengt tilværks mod de saakaldte Bolværkseiere; disse have støttet sig til Udtrykket: „stoder til Aastrømmen“ i Plakaten; thi det gjør deres Eiendomme ikke mere. Der har da været ført Proces, og der foreligger to Under- rets- og to tilsvarende Overretsdomme, som ikke